Kurdi Napsugár Óvoda és Konyha

MICI MACI

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Hatálybalépés időpontja: 2017. szeptember 1.

Intézmény OM azonosítója:	**Készítette:**
202115	Kurdi Napsugár Óvoda és Konyha nevelőtestülete

Legitimációs eljárás – Az érvényességet igazoló aláírások

KNÓ/81/1/2017 határozatszámon elfogadta:	**Véleménynyilvánítók:**
Becker Erika *óvodapedagógus* *nevelőtestület nevében*	Szentes Szilvia *elnök* *Szülői Szervezet nevében*

KNÓ/81/2/2017 határozatszámon jóváhagyta:

Ignáczné Széni Dorottya
intézményvezető

Ph.

Egyetértését kinyilvánító:

Müller János
fenntartó
Kurd–Csibrák Önkormányzatok Óvodai Társulása elnöke
Ph.

Hatályos: a kihirdetés napjától 2017. szeptember 1.

Dokumentum jellege: nyilvános

Iktatószám: KNÓ/81/2017

ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

Pedagógiai programunk 2017. szeptember 1-jén lép életbe

Érvényességi ideje: visszavonásig

A pedagógiai program módosításának okai:

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának változása, törvényi, jogszabályi változások
2. Fenntartói koncepció változása
3. Szervezeti átalakítás
4. A beválási vizsgálat alapján kívánatossá vált

A nyilvánosság biztosítása:

Pedagógiai programunk Kurd Község Önkormányzatának honlapján olvasható és az óvoda mindkét öltözőjében megtekinthető

Honlap: www.kurd.hu

Pedagógiai program jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igény gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Az óvoda hatályos szabályzatai

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS 7
1.1. Az intézmény jellemző adatai 7
1.2. Az intézmény bemutatása 8
2. A MICI-MACI PROGRAM FELFOGÁSMÓDJA, NÉZŐPONTJAI 9
2.1. A program előzménye 9
2.2. Programunk 9
3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP 11
3.1. Gyermekkép 11
3.2. Óvodakép 11
3.2.1. Óvodánk alapelvei 12
3.2.2. Óvodai nevelésünk célja 13
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI 14
4.1. Az egészséges életmód alakítása 14
4.1.1. Óvodánk egészségfejlesztő programja 15
4.1.2. Egészség- és környezeti nevelés 17
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés 17
4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 19
4.3.1. Értelmi nevelés 19
4.3.2. Anyanyelvi nevelés 21
4.4. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése 24
4.4.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek 24
4.4.2. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek 27
5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI 29
5.1. Személyi feltételek 29
5.1.1. Pedagóguskép 29
5.1.2. Dajkakép 30
5.2. Tárgyi feltételek 31
5.3. Csoportszervezési szempontok 32
5.4. Szervezeti és időkeretek 32
5.4.1. Hetirend 33
5.4.2. Napirend 33
5.5. Az óvodai csoport kötelező dokumentumai 34
5.5.1. Csoportnapló 34

5.5.2. Egyéni fejlesztési napló.....35
5.6. Az óvoda kapcsolatai..... 36
5.6.1. Közvetlen partnerkapcsolatok..... 36
5.6.2. Közvetett partnerkapcsolatok..... 39
5.7. Az óvoda hagyományai, ünnepei..... 40

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....42
6.1. Játék.....42
6.2. Verselés, mesélés.....44
6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....46
6.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka..... 49
6.5. Mozgás.....50
6.6. A külső világ tevékeny megismerése..... ..52
6.7. Munka jellegű tevékenységek.....55
6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás..... .56
6.9. A tevékenységek tervezésének gyakorlata óvodánkban.....57
7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....59
7.1. Az egészséges életmód alakításának érdekében.....60
7.2. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés területén.....60
7.3. Értelmi és anyanyelvi nevelés.....61
7.4. Játék.....63
7.5. Verselés, mesélés.....64
7.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....64
7.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....64
7.8. Mozgás.....65
7.9. A külső világ tevékeny megismerése.....65
7.10. Munka jellegű tevékenységek.....66
7.11. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....66
8. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN.....68
9. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK...71
10. PROGRAMUNK BEVÁLÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE, ÉS ÉRTÉKELÉSE – INTÉZMÉNYI ÖNÉRTÉKELÉS.....73
11. FELHASZNÁLT IRODALOM.....75

1. BEVEZETÉS

1.1. Az intézmény jellemző adatai

A közoktatási intézmény neve:

Kurdi Napsugár Óvoda és Konyha

A közoktatási intézmény székhelye:

7226 Kurd, Petőfi Sándor u. 15.

Telefon: 06 74/401-604

E-mail: ovi.kurd@gmail.com

A közoktatási intézmény alapítója:

Kurd–Csibrák Önkormányzatok Óvodai Társulása

7226 Kurd, Petőfi Sándor u.11.

A közoktatási intézmény fenntartója:

Kurd–Csibrák Önkormányzatok Óvodai Társulása

7226 Kurd, Petőfi Sándor u.11.

A közoktatási intézmény alapító okiratának törzskönyvi azonosító száma:

415804

A közoktatási intézmény OM azonosítója:

202115

Alaptevékenységek szakfeladat szerinti besorolása:

Óvodai nevelés, iskolai életmódra felkészítés

851000 Óvodai nevelés intézményének, programjának komplex támogatása

851011 Óvodai nevelés, ellátás

851012 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása

562912 Óvodai intézményi étkeztetés

Az intézmény alaptevékenysége:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. év. CXC. Törvény szerinti köznevelési alapfeladatok.

1. óvodai nevelés
2. sajátos nevelési igényű gyermekek együtt nevelése a többi gyermekkel.

Óvodai nevelés alaptevékenységen belül:

- Óvodai nevelés biztosítása 3 éves kortól a tankötelezettség kezdetéig, ennek keretében az iskolai felkészítést 5 éves kortól.
- Gyermekek részére napközbeni ellátás nyújtása.

Az intézménybe felvehető maximális gyermeklétszám: 50 fő

1.2. Az intézmény bemutatása

Óvodánk 110 évvel ezelőtt épült. Kezdetben és mai is két óvodai csoport elhelyezésére alkalmas.

Az intézmény a falu közepén helyezkedik el. Gyalog és autóval is jól megközelíthető.

A szülők foglalkoztatottságának növekedésével, a három éves kortól kötelező óvodakezdéssel megnőtt az óvodába járó gyermekek száma, egyre korábbi életkorban és naponta hosszabb időt töltenek az óvodában. Sok a három gyermeket nevelők családok száma is. A legtöbb család jövedelmi forrása alacsony, ezért igénybe tudják venni az ingyenes étkezést.

Csibrákról és Gyulajról is járnak hozzánk gyermekek. Utaztatásukat falubuszokkal oldjuk meg.

A társadalmi változások következtében megváltozott a családi élet. A szülők, nagyszülők dolgoznak, keveset van együtt a család. Egész napjukat a gyermekek távol a családjuktól, az óvodában töltik. A családok nem érnek rá arra, hogy a világot a gyermekekkel közösen fedezzék fel. Ezek a változások új feladatokat rónak az óvoda dolgozóira.

A család szerepét nem tudjuk magunkra vállalni, de családias, szeretetteljes légkör kialakításával segítjük, hogy az óvodai nevelés valóban a családi nevelés kiegészítője legyen.

2. A MICI-MACI PROGRAM FELFOGÁSMÓDJA, NÉZŐPONTJAI

2.1. A program előzménye

1997/1998-as nevelési évben nevelőtestületünk elkészítette helyi pedagógiai programunkat az **Óvodai nevelés játékkal, mesével** (nevelési program óvodák számára Zilahi Józsefné, Stöckert Károlyné, dr. Ráczné dr. Főző Klára) c. program alapján.
Nevelő – oktató munkánk 1999. szeptember 1-től e pedagógiai program szerint folyik.
Az időközben többször módosított köznevelési törvény, a változó rendelkezések, törvényi megfeleltetés, a fenntartói kompetencia változása, a szervezeti átalakulás valamint programunk felülvizsgálata és értékelése után nevelőtestületünk úgy döntött, hogy a pedagógiai programunkat átláthatóbbá tesszük, szerkezetét megváltoztatjuk.

2.2. Programunk

- Gyermekközpontú, mert biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének optimális feltételeit.
- Személyiségközpontú, mert törekszik a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására.
- Játékközpontú, mert a mással nem helyettesíthető szabad játékot helyezi mindenek fölé.

Helyi pedagógiai programunk alapjául egy olyan minősített programot választottunk, amellyel helyi szokásainkra, értékeinkre építhetünk. Olyan nevelési modell, amely gyermeklélektani, játékpszichológiai alapokra épül. Egyenlő esélyt nyújt minden gyermek számára, hogy képességeik, tehetségük kibontakozzon.

Hisszük és valljuk:

- Az óvodáskor életeleme a játék, abban él, abban fejlődik.
- A gyermekek nyelve a mese: világról alkotott képüket megjelenítve a legalkalmasabb közvetítőeszköz a világ megismerésére. A mesét megérti, elképzeli, ezáltal gyarapodik szókincse, fejlődnek értelmi képességei, érzelmi, szociális, akarati tulajdonságai.
- Mozgás, zene, kép, szó együtt alkotják az óvodai anyanyelvi nevelés jelrendszerét, amelynek megjelenési formája a játék és a mese.

A játék az óvodás gyermek legkedveltebb tevékenysége és az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.
Felfogásunk szerint a gyermekkor a legtágabb értelemben vett tanulásnak és az életfontosságú beállítódásoknak a kora.
A nevelés óvó-és értékmegőrző szerepét hangsúlyozzuk, és a köré csoportosítjuk az egyéb tevékenységeket.
Az óvónő szabadsága az idő kezelésében, a játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában, a gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában valósulhat meg.

A program pillérei:

- két részben osztott csoport szervezése,
- a játékok elkezdése, variálása, befejezése, a mesék elmondása, ismétlése a megszokott óvodai időbeosztásnál lassúbb tempót igényel. Alapegységek az évszakok, jeles napok, ünnepek. Ezek adják meg a nevelési folyamat ritmusát.
- Az elfoglaltságok gyerekszemmel csak akkor érdekesek, a nevelés szempontjából akkor értékesek, ha élményszinten egészet alkotnak. Csak akkor értelmesek, ha játékcéljuk van.

Összefoglalva:
A tanulási eredmény biztosan következik a ráérős, folyamatos játékból, az átélt mesehallgatásból. Az életet megkönnyítő jó szokások megalapozódnak a kevés, fontos és következetesen megtartott szabályból.

3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

3.1. Gyermekkép

Világunk felnőttekre szabott méretei, eszmeisége a „nagyok" elvárásait tükrözi, ebben a zaklatott nehezen érthető világban kell, hogy legyen helyük a gyermekeknek.
Fel kell őket emelnünk, hogy lássanak, halljanak, és ha kell, leguggoljunk hozzájuk, hogy mi is lássuk és halljuk őket. Akkor megértjük, mit is kívánnak ők! – Hogy elérjék a fogast, legyőzzék az óriást, legyen varázsceruzájuk és hétszín viráguk.
A csodát kérik tőlünk és a segítséget, hogy megfejthessenek száz és ezer titkot.
Nagyra szeretnének nőni, mint anya, apa és a többi felnőtt.
Szóval, pillantással kérik tőlünk, hogy szeressük őket, mert ők olyan őszintén tudnak szeretni.
Ha igazán odafigyelünk rájuk és tiszteljük őket, akkor őszinte lesz minden megnyilvánulásuk és egyéniségüket fel nem adva válnak emberré.

Hitvallásunk: szeretet, öröm, boldog és tevékeny gyermekkor biztosítása. Ez a legfontosabb az óvodás gyermek személyiségének fejlődésében.

Célunk, hogy a különböző kultúrából jövő-, eltérő szociális háttérrel rendelkező gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is magas színvonalú nevelésben részesüljön.

3.2. Óvodakép

Feladatunk nehéz, de nagyon szép: az embernevelés.
Nevelőtestületünk minden tudásával a nevelőmunka minden területén biztosítja a gyermeki személyiség tiszteletét, elfogadását, szeretetét, megbecsülését.

A fokozott elszegényedés, a gyakori válások következtében egyre inkább jellemző, hogy kevés hangsúlyt kapnak az érzelmi kapcsolatok.
A szülők zárkózottságát nyitottságunkkal, nyíltságunkkal, megértő, őszinte, segítő szándékunkkal oldani tudjuk.
Mindezek tudatában külső, belső környezetünket úgy alakítjuk, hogy az családias, értékeket, érzelmeket sugárzó legyen, valamint az esélyegyenlőséget, a hátrányt csökkentő pedagógiai attitűd, valamint a nemek társadalmi egyenlőségének támogatását segítő elveket valljuk.
Legfőbb törekvésünk, hogy a ránk bízott kisgyermekek az óvodában töltött éveiket boldogan, kiegyensúlyozottan, biztonságban éljék. Mindent megteszünk azért, hogy a szülő nyomon követhesse gyermeke óvodai fejlődését, megfigyelhessen, kérdezhessen, kérhessen, javasolhasson, kezdeményezzen. A nevelés aktív közreműködője legyen.
Nem csak az egészséges gyermeknek van joga a boldog gyermekkorhoz, ezért mi felvállaljuk a sajátos nevelési igényű, az enyhén sérült kisgyerekeknek a gondozását, nevelését, akik közösségben foglalkoztathatók, mivel nagyon fontos a korai fejlesztés, a felzárkóztatás.
Az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legfőbb tevékenységformája a játék, melynek nem csak pedagógiai, hanem tárgyi feltételeit is biztosítani kell, hogy az óvodáskor végére a gyermekek testileg és szociálisan is iskolaéretté váljanak.
A migráns gyermekek esetében feladat az egyéni képességfejlesztés, társadalmi integrálás segítése is.

3.2.1. Óvodánk alapelvei

A szeretet, biztonság, őszinte nyíltság biztosítása.
A nyitott óvodában természetes, életszerű helyzetekkel, családi élethez közelítő tevékenységekkel, a szülőkkel együtt szervezett közös programokkal – mintaadás.
Az egyes gyerekek igényéhez, aktuális személyiségének fejlődéséhez élményadó tapasztalatszerzés. Ezt az aktív, folyamatos játék, színes tevékenységsorok és az önkéntesség biztosítása segíti.

Hagyományok őrzése, természettel, természetes anyagokkal való együttélés, a szép igényének alakítása a gyermekben, a felnőttben is.

Valljuk: minden kezdet sorsdöntő, felnőttnek és gyermeknek egyaránt

3.2.2. Óvodai nevelésünk célja

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ide értve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is). - ONAP
Óvodánk tevékenységét az alapprogrammal összhangban a helyi célok határozzák meg:
A nevelés az óvodában családias, derűs légkörben folyik, biztosítva a gyermek fejlődéséhez szükséges sokféle változatos tevékenységet játék során.
A nevelőmunka és a családdal való kapcsolat terén az érzelmi, szeretetteljes mintaadás, biztonságérzet.
A sokoldalú nevelőmunkának át kell fognia a gyermeki személyiség egészét, biztosítani kell az érzelmi, a testi és a közösségi fejlődést.
Az óvodáskor nyelve a játék és a mese.
A gyermekösszetétel különbözőségéből adódóan óvodánk tevékenységét az alábbi célok határozzák meg:

- A gyermek egyéni fejlődését figyelembe véve egészséges, harmonikus személyiségfejlesztés.
- A gyermek sikeres iskolai beilleszkedéséhez szükséges testi-, szociális- és értelmi érettségének kialakítása.
- A gyermek 3 éves korától a tankötelezettségig a tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált nevelése, korai fejlesztése szakemberek bevonásával.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösség nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A gyermekek különböző tapasztalatokkal, ismeretekkel érkeznek az óvodába, melyekre alapozva,- azokat erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, öltözködés, táplálkozás, mozgás, pihenés, levegőzés, testedzés szokásrendszerét. Számolnunk kell az alapvető higiéniai szokások hiányával, a gyermekek érési sajátosságaival is.
A gondozási feladatok ellátása a nevelési folyamat része, közben is bővítjük a gyermekek ismereteit, alakítjuk készségeit, képességeit, segítjük önállósulási törekvésüket.
Fontosnak tartjuk, hogy ebben a folyamatban a dajka az óvodapedagógussal együttműködve vegyen részt.
A helyes életritmust a megfelelő napirend és heti rend (rugalmas) betartásával biztosítja.

Feladataink:

- Egészséges, tiszta, esztétikus óvodai környezet megteremtése.
- Megfelelő gyakorlottság biztosítása.
- Segítségadás a gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítésében, szokásalakítás (pihenés, táplálkozás).
- Testi képességek fejlesztése, edzés lehetőségének megteremtése.
- A mindennapos mozgás igényének fenntartása.
- A környezettudatos magatartás megteremtése és megtartása.
- A mai civilizációs problémák (számítógép, tv, telefon) minimalizálása.

4.1.1. Óvodánk egészségfejlesztő programja

Célunk:

A gyermek családból hozott szokásainak figyelembe vételével, életkorának megfelelő, helyes életritmus kialakítása, testi-lelki egészségének, fejlődésének biztosítása.

Feladatunk:

A testi nevelés. Mindezt az egészséges életmód feltételeinek biztosításával, szokások kialakításával, egészség megőrzésével, preventív cselekvéssel, a mozgáskultúra fejlesztésével érhetjük el.

Az óvodába felvételt nyert gyermekeket családlátogatás során igyekszünk megismerni.

A meghitt, őszinte és tapintatos viszony kialakítása elősegíti a gyermeknek az óvodapedagógus mielőbbi elfogadását. Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről. A helyes életritmust fokozatosan, a gyermek egészségét és életkori sajátosságát figyelembe véve a családdal együttműködve alakítjuk ki. A gondozás kiemelt szerepet kap a nevelésben, lehetőséget ad a kapcsolatépítésre a gyerekekkel. A testápolás alkalmával megismertetjük és tudatosítjuk a gyermekben a tisztálkodási szokásokat, eszközöket, és azok használatát.

A mindennapos mozgást jó idő esetén változatos udvari játékokkal (körjáték, szabályjáték) igyekszünk kielégíteni. Rossz idő esetén és télen az iskola tornatermében nyílik minderre lehetőség.
A csoportszobák szükség szerinti szellőztetésével biztosítjuk a gyermekek számára a friss levegőt. Korcsoportoknak megfelelően hosszabb - rövidebb sétákat szervezünk, mely több célt is szolgál: a mozgásigény kielégítését, a friss levegőn való tartózkodást, tapasztalatszerzést, ismeretbővítést.
Az óvodás korú gyermekeknek még szüksége van a pihenésre, melyhez minden optimális feltételt biztosítunk.
A gyermekek számára a napi háromszori étkezést intézményünk konyhája biztosítja. (A főzőkonyha a mellettünk lévő épületben található. A dajkák szállítják át kiskocsin az ételt az óvodába. Az óvoda épületében tálalókonyha található.)
A gyermekek számára fontos tápanyagszükséglet pótlására óvodásaink naponta fogyasztanak friss gyümölcsöt. Gyakran készítünk a gyermekekkel együtt vitamin-salátákat a szülők által felajánlott zöldség-gyümölcsből.
A védőnővel közösen egészségnapot tartunk minden évszakban.
A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges az egészséges, esztétikus környezet, melyet az ily módon kialakított csoportszobák biztosítanak. Csoportszobáink berendezése lehetőséget ad a különböző elkülönített kuckók kialakítására, berendezésére.
Az udvarunkon kevés a játékeszköz. Ennek bővítését folyamosan tervezzük.
A gyermekek lelki egészségére is nagy gondot fordítunk. Fontos, hogy az óvónővel bensőséges kapcsolat során megoszthassa kérdéseit, problémáit, örömeit. A felnőtt szeretetteljes odafordulása, őszinte elfogadása biztonságot jelent a szorongó, szomorú, nehézségeket megélő gyermeknek.
Az óvópedagógus szükség esetén szakember segítségét kéri, ill. javasolja a szülőnek a gyermek harmonikus, zavarmentes lelki élete érdekében.

4.1.2. Egészség- és környezeti nevelés

Az egészség- és környezeti nevelés nagy jelentőséggel bír a kisgyermekek személyiségfejlesztésben. Ez a nevelési terület akkor hatékony, ha teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét. Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés valamennyi pedagógusnak és a pedagógia munkát segítő dolgozónak kiemelt felelőssége és kötelessége.
E nevelés tevékenységei valamennyi gyermek aktív, cselekvő bevonásával valósulnak meg. Prioritást élvez az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása és a környezettudatos magatartás belső igénnyé fejlesztése.
Fontos az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés, a pedagógusok példamutatása. A gyermekek folyamatos, és következetes bekapcsolása a szelektív hulladékgyűjtésbe, tevékeny részvételük a környezet megóvásában.

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége.
A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Feladataink:

- Szeretet és kötődés képességének kialakítása.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése.
- Az élménybefogadás képességének kialakítása.
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- Az érzelmi zavarok kompenzálása, leépítése, az okok feltárása.
- Együttélés a gyerekekkel – egész napi készenlét az óvónő részéről a gyermek és a család felé való nyitottsággal, problémaérzékenységgel.
- Valamennyi együtt járó gyermek körében az eltérő életmód, kultúra, szokásrendszer kölcsönös elfogadása.
- Közös élmények szervezése, közösségi magatartás alakítása.

A gyermeki személyiség fejlődésének legkedvezőbb feltételeit a család biztosítja. Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője, alkotó partnere. A jó közérzethez testi-lelki egyensúly megteremtése szükséges. Érzelmi biztonság megteremtéséhez elengedhetetlen, hogy a gyermek az óvodában jól tájékozott legyen, szabadon közlekedhessen.
Egyéni igénye szerint ismerkedhessen, mindent kipróbálhasson.
Sok közösen átélt élmény biztosítja a kifejezés vágyát, öröm és a siker megélése társaival együtt.
Az érzelmi kapcsolatban az óvónő a legfontosabb személy, aki őszinte szeretettel alakít ki minden egyes gyerekkel bensőséges viszonyt (pl.: játék, mese, egyéb tevékenység közben), de emellett jelentős a gyermek-dajka közti kapcsolat kialakítása is.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés és anyanyelvi nevelés olyan komplex folyamat, melyek az óvodai élet egészét áthatják. Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása-beszélő környezettel, mintaadással és szabályközvetítéssel- a nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv a környezettel való kapcsolat, az önkifejezés, a gondolkodás legfőbb eszköze.
Az értelmi nevelés a gondolkodási folyamat fejlődésén keresztül megalapozza az információszerző, az információkat feldolgozó és azokat alkalmazó tanulási stratégiákat.
Ezáltal az értelmi- és anyanyelvi nevelés egymásra épülő, egymástól elválaszthatatlan kapcsolatot alkot.

4.3.1. Értelmi nevelés

Az óvodába lépő kisgyermek fejlődésének elején tart, személyiségének bontakozása, viselkedésének alakulása, értelmének nyiladozása elválaszthatatlan dolog.
Az értelmi képességek kibontakoztatása, az önálló, az alkotó, az aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben.
A mindennapokban komplexen megvalósuló értelmi nevelést és fejlesztést a gyermekek kíváncsiságára építjük, melyhez változatos tevékenységeket, tapasztalatszerzési alkalmakat biztosítunk.
Az óvodáskorú gyermek értelmi képességeinek fejlődését ismerve a spontaneitás és a látens tanulás elveit követjük.

Cél:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendezése, célirányos bővítése, kognitív képességeinek, kognitív kompetenciáinak alakítása, fejlesztése.
- A gyermekek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítsanak el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudják oldani, tudjanak eligazodni a világban.
- A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá tegyék az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Feladat:

- A valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása.
- A belső érést, fejlődést segítő külső ráhatások, inger- és élmény gazdag környezet biztosítása, melyben az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás valamint a mozgás fejlődése folyamatosan zajlik.
- A kreativitás, alkotóképesség megalapozása.
- Kognitív kompetenciák alakítása, fejlesztése.
- Gondolkodási képesség, ezen belül a fogalomalkotás, problémamegértés, összehasonlítás, analízis, szintézis, felosztás, rendszerezés képességeinek alakítása.
- Ismeretszerző képesség fejlesztése, ezen belül a pontos érzékelés, észlelés, forma, mennyiség- és térészlelés, a szándékos figyelem kialakítása, tartalmának és terjedelmének növelése, a figyelemmegosztás képességének és tartósságának fejlesztése, az alkotó képzelet és szándékos emlékezet kialakítása.
- Egyéni képességfejlesztés és differenciálás.

A fejlesztés tartalma:

Kiinduló pontunk az óvodába érkező gyermek értelmi szintje, észlelésének, megfigyelőképességének fejlettsége.

3-4 éves korban elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet), manipulációs játékok, gyakorló játékok, helyszíni megfigyelések alkalmával sokrétű tapasztalatszerzés biztosításával.
A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása. Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, az kell, hogy önállóságukat tiszteletben tartsuk és minél több lehetőséget biztosítsunk ismeret- és tapasztalatszerzésre. A megértés, a gondolkodás egyik alapfeltétele, hogy a gyermek újonnan szerzett ismereteit összefüggésbe tudja hozni a régiekkel. Minél többet lát és tapasztal, annál tágabb lesz az érdeklődési köre, annál inkább meglát problémákat és igyekszik azokat a maga erejéből megoldani.
A gyermekek zavartalan értelmi fejlődése érdekében nagyon sok érzelem indította játékos –mozgásos tevékenységet és sokoldalú tapasztalatszerzést kell kezdeményeznünk. Minél több tevékenységet, lehetőséget biztosítsunk, annál több mindent fedeznek fel, ismernek meg, egyre nagyobb lesz érdeklődésük és tudásvágyuk.
Többszöri megfigyelés után tapasztalatait alkalmazni tudja, akár több szakaszból álló cselekvéssort is végrehajt, ezt beszédével kíséri, beszédfejlődése ez által fokozatosan új irányt ad a gyermek gondolkodásának.
Programunkban úgy szervezzük a tapasztalatszerzést, hogy a gyermekek egy adott témakörben évről, évre ugyanazokat a dolgokat, eseményeket tapasztalják meg, más-más megközelítésben, mélységben.

4.3.2. Anyanyelvi nevelés

Pedagógiai programunkban az anyanyelvi nevelés kiemelt helyet foglal el. Az embert a beszéd kapcsolja a többi emberhez és a beszédben tudja megérteni a külvilágot, ugyanúgy, mint saját belső világát. Mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek. A megkésett mozgás gátolja a beszédfejlődést, a beszédfejlődés meglassúbbodása visszaveti fejlődésében a gondolkodást. A nyelv elsajátítása során

két folyamat – beszéd megértése és a beszéd létrehozása – egymást feltételezve és támogatva fejlődik. A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés (anya, gyermek, család), szervezett, differenciált környezet, megfelelő idegrendszer, ép beszéd és hallásszervek kellenek.
A valódi anyanyelvi nevelésnek alapja: az óvoda szóbeli közlést kiváltó derűs légköre.

Cél:
Bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező, mindennemű helyzetben megnyilatkozni tudó, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.

Feladat:
- Az ingerszegény környezetből érkező gyermekek esetében az egyéni bánásmód fokozott alkalmazása.
- Biztonságot nyújtó, elfogadó környezet megteremtése, ahol a gyermekek bátran megszólalhatnak és beszélnek.
- A gyermekek meghallgatása, kérdéseik megválaszolása, beszédkedvük felkeltése és fenntartása.
- Metakommunikációs játékok alkalmazása, metakommunikatív eszközök (pl. mimika) használatára serkentés.
- Új fogalmak értelmezése, szókincsbővítés.
- Kommunikációs helyzetek teremtése, kommunikáció ösztönzése.
- Beszédhallás és beszédmegértés fejlesztése.
- Együttműködés a logopédus szakemberrel.

A fejlesztés tartalma:
Az óvodás gyermek elsősorban érzelmi alapon mintakövetéssel tanul, így fokozottan igaz, hogy az óvónő minden megnyilatkozása modellértékű.
Az óvónő gyermekekhez fűződő viszonyában legyen elfogadó, együttműködő, a kapcsolatteremtésben kezdeményező. Egyenként ismerje a gyermekek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatait. Legyen meleg

és támogató, határozott és következetes. Eszköztárában szerepeljen a humor és vicc, de kerülje a gyermekre irányuló gúnyt, a kiabálást, a fenyegetőzést.

A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze az óvónő példamutató beszéde, kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes beszédkezdeményezése és beszédkapcsolata. A beszédhelyzetekben szerzett tapasztalatai során a gyermek átveszi a környezetétől a szórend, a ragok, a jelek, a képzők, a névelők, a névutók, a névmások, az igekötők, igemódok gondolatot kifejtő és a környezet számára pontosan érthető használatát.

A fejlődés során elkülönülnek a mondattípusok. A láncszerű vagy szaggatott szövegszerkesztéstől a jól szerkesztett, nyelvtanilag helyesen felépített mondatokig jutnak el a gyermekek.

A felnőttel való beszédkapcsolat az óvodában kiegészül a gyermektársakkal való tevékenység közbeni beszélgetéssel. Több társ beszédét, viselkedését kell a gyermeknek követnie, ezáltal fejlődik beszédfegyelme.

Az egymás iránti érzelmeket kölcsönösen jellemzik a metakommunikatív elemek, a tekintet, a mimika, a gesztusok, egyaránt hordoznak személyiségjellemzőket és tanult viselkedési formákat is.

Fontosnak tartjuk, hogy életszerű helyzetekben, természetes módon minden gyermek beszélgessen arról, ami foglalkoztatja, érdekli. Azt utánozza, amit hall és úgy, ahogyan hallotta, ezért lényeges a környezetében élők helyes és szép beszéde, amelynek spontánnak, önkéntelennek kell lenni, törekedve a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására, mely segíti a gondolkodás fejlődését is.

A gyermekek beszélővé, olvasóvá nevelésének első lépéseit az óvodában spontán és játékos módon teszi meg. Mondókázás közben megismerkedik a számára kedves szöveg ritmusával, hanglejtésével, dallamával, a szavak erejével. Ezek nem pusztán szövegek, általában mozgás is kíséri őket és ezek különösen hatnak az óvodás gyermek érzelmeire, hiszen a tevékenység, mozgás, a befogadás nagyon fontos módja.

A népmesék, a népi mondókák legszebb, legértékesebb alkotásaival a mai civilizáltabb életünket szeretnénk felékesíteni, s megvalósítani az anyanyelvi kultúrát.

A beszéd a kommunikáció egyik fontos területe, de a gesztusnak, mimikának, testtartásnak fontos kifejező szerepe van. Fejlesztenünk kell az ehhez szükséges készségeket, úgy a beszédben, mint a mimikában és a többi területen. A beszéd tevékenység fejlesztéséhez a légzés, hangadás, kiejtés és kifejezés javítása tartozik. A beszédgyakorlatok végzése mindmind e készségek fejlesztését szolgálják. Beépülnek mindennapjainkba, hiszen ezek a játékos gyakorlatok igen kedvesek, szívesen végzik gyermekeink. Szinte észrevétlenül hatunk beszédjeikre, anyanyelvi fejlődésükre. A megfelelő játékformákkal, rímelő játékokkal, szituációs játékokkal fejlődik a gyermek kapcsolatfelvétele és kapcsolattartási készsége. Programunkat is ezekkel a dramatikus játékokkal színezzük, tehát mindennaposak.
A néphagyományok ápolása során az óvónő által használt kifejezések épüljenek be a gyermekek szókincsébe.
Az óvónő tárja fel a gyermekek interakciós zavarait, keresse meg azok okait, tapintatosan törekedjék azok megszüntetésére.
Nagyfokú elmaradás esetén logopédiai kezelést kell igénybe venni.

4.4. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

4.4.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Napjainkban egyre több figyelmet fordít a köznevelési rendszer azokra a gyermekekre, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképesség zavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.
Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy

magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.
Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a helyi nevelési rendszer szerves részeként működő, a „Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve" figyelembe vételével szervezzük.
A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztését a szakértői véleményben foglaltak szerint látja el a logopédus, gyógypedagógus.
A logopédus heti beosztás szerint látja el feladatát, konzultál az óvodapedagógusokkal, javaslatokat tesz a csoportban folytatható fejlesztés lehetőségeire.
A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.
A fejlesztés elemeit, felépítését a gyermekek fejlettségi szintje, fejlődési üteme alapján a logopédus javaslata alapján határozzuk meg.
Törekszünk arra, hogy a fejlesztő foglalkozások mellett a közösségben szervezett tevékenységekben és a szabad játékban minél több lehetőségük legyen kipróbálni önmagukat.
Fontos, hogy a fejlesztés során a sokoldalú tapasztalatszerzésre és a többszöri visszatérő gyakorlásra fektessük a hangsúlyt. Legyen a gyermeknek minél több lehetősége a gyakorlásra.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányossá-

gokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni vagy mikro csoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- egyéni vagy mikro csoportos foglalkoztatás a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében;
- játékos, kreatív, kerülve az iskolai helyzeteket, nyugodt, ingerszegény környezetben;
- a foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres.

A fejlesztést a Pedagógiai Szakszolgálat pedagógusa, vagy az óvodapedagógus végzi, egyéni fejlesztés tervet készít a szakvélemény alapján. A gyermek fejlődéséről a szülőt tájékoztatja.

A kiemelten tehetséges gyermekek

Az intézmény feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében, melynek fontos színterei a játéktevékenységek. A tehetséges gyerek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességűekre általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat.

Célunk a tehetség-ígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

4.4.2. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Óvodánkban valamennyi hozzánk jelentkező hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek biztosítjuk az óvodai ellátást a harmadik életévétől, szabad férőhely esetén már két és fél éves kortól. Fontosnak tartjuk, hogy a hátránykompenzáció már 3 éves korban elkezdődjön. Törekszünk a hátrányos helyzetű gyermekek családjának jobb megismerésére, a szorosabb együttműködés, kommunikáció kialakítására. Szakszerű, a gyermekek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel igyekszünk partnerré tenni a szülőket.

Cél: a hátrányos helyzetből adódó lemaradások sikeres ellensúlyozása.

Feladat:

- Feltáró munka elvégzése.
- Veszélyeztetett, illetve nehezen nevelhető gyermekek kiszűrése.
- A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek óvodai szocializációjának, családi életének, helyzetének figyelemmel kísérése.
- A veszélyeztetettként nyilvántartott gyermekekre fokozottan figyelni annak érdekében, hogy azonnali intézkedésre kerülhessen sor, ha a család helyzetében bármi módon változás következik be, ami a gyermek helyzetét, testi épségét fokozottabban veszélyeztetné.
- Amennyiben ezek a gyermekek nem járnak rendszeresen óvodába, jelzéssel kell élni a gyermekvédelmi felelős, illetve a gyermekvédelmi szervek felé.
- Szükség esetén, lehetőségeinkhez mérten segítségnyújtás a családnak.
- A hátrányos helyzetű gyermekek egyéni differenciált, felzárkóztató fejlesztése.
- Szakmai hálózattal a kapcsolattartás fenntartása.

- Szülői értekezleten a szülők gyermeknevelléssel kapcsolatos elméleti ismeretének bővítése, viták indítása szakirodalom ajánlása, szakember meghívás.

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

5.1. Személyi feltételek

Óvodavezető:	1 fő
Óvodapedagógus:	3 fő
Dajka:	2 fő

Óvodánkban valamennyi óvodapedagógus felsőfokú végzettséggel rendelkezik. A pedagógiai önállóságot biztosítva az óvoda élén 5 évre kinevezett vezető áll.
A nevelőtestület azonos célokért, azonos elvek alapján változatos módszerekkel dolgozik, szakképzett dajkák segítségével.
A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógus végzi.
Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Hatékony együttműködésük feltétele, hogy tudnak együtt tervezni, és összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.
A gyermekek fejlesztését külső szakemberek (logopédus, gyógypedagógus) segíti.
Óvodásaink lelki szükségleteinek kielégítésére a hittan foglalkozás nyújt segítséget. Ezt a tevékenységet hitoktató vezeti, heti egy alkalommal, fakultatív jelleggel.
A német foglalkozásokat az általános iskola alsó tagozatos német pedagógusa végzi a nagycsoportos gyermekek számára.

5.1.1. Pedagóguskép

Óvodánk nevelőtestülete pedagógiai munkáját felelősséggel és elkötelezettséggel végzi.
Óvodapedagógusaink nyitott és őszinte lelkisége követésre méltó minta kell, hogy legyen a gyermekek és a szülők számára is.

A pedagógus a következő személyiségjegyekkel rendelkezzen:

- megfigyelő és helyzetfelismerő képesség,
- megosztott figyelem,
- nyelvtanilag helyes beszéd,
- önmagával és a gyermekkel szembeni igényesség,
- pedagógiai tapintat,
- kiegyensúlyozott állapot, érzelmi gazdagság,
- a gyerekek szeretete, megértése, megbecsülése,
- segítőkészség, optimista magatartás,
- megújulás képessége.

Az óvoda egész dolgozói közösségének rendelkeznie kell az együttműködés, egymásra figyelés képességével a mindennapok során.

5.1.2. Dajkakép

A dajka a gyermeki jogokat minden esetben, tiszteletben tartja. Derűs, otthonos, szeretetteljes légkör kialakításával érzelmi biztonságot nyújt a gyermekek számára. Segítőkész, elfogadó, támogató jelenléte nélkülözhetetlen az intézményben. Viselkedése, beszéde példamutató, rendelkezik munka végzéséhez szükséges kompetenciákkal. Mivel a gyermek testi szükségleteiről való gondoskodás és mindennapos gyakorlatainak megkönnyítése a feladata, munkája során elvárható a gyengédség, türelem, és hogy bizalmasan kezelje a rábízott információkat. A gyermek érdekében a szülőkkel és az óvodapedagógussal összehangoltan cselekszik. Tájékoztatást kap a programmal kapcsolatos nevelési súlypontokról, a gyermekcsoport fejlesztési irányáról. A dajka közvetlen segítője az óvodapedagógusnak, nem csak technikai dolgozó, hanem olyan felnőtt, aki egyben másolható minta és biztos pont a gyermekek számára.

5.2. Tárgyi feltételek

Az óvodákra vonatkozó tárgyi feltételeket a 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet írja elő.
Óvodánk rendelkezik azokkal a feltételekkel, eszközrendszerrel, amely biztosítja a nevelési programunk megvalósítását, azonban folyamatosan szükség van karbantartásukra, bővítésükre.

Épület, csoportszobák:
Az óvoda egy épületben működik. Az épületben két csoportszoba található, melyből egyben galéria is van.
A csoportszobák több funkciót látnak el: játék, óvodai tevékenységek, étkezés, pihenés.
A csoportszobák rendelkeznek az alapvető felszerelésekkel, amiket igyekszünk úgy elhelyezni, hogy mindenfajta tevékenységre helyet tudjunk biztosítani.
Felszereltségünk jó. A játékeszközöket folyamatosan pótoljuk.
Testnevelés foglalkozások megtartására a művelődési ház tornatermében van lehetőségünk.

Öltözők, mosdók:
Mindkét csoportszobához tartozik külön öltöző és mosdó, melyek szépek és esztétikusak, megfelelő helyet biztosítanak a gyermekek öltözéséhez, tisztálkodásához.

Tálalókonyha:
A tálalókonyha megfelel a HACCP előírásainak, biztosítani tudjuk a kulturált étkezés feltételeit.

Egyéb helyiség:
Óvodavezetői iroda, ahol a logopédiai foglalkozások is megtartásra kerülnek.

Udvar:

Az óvoda épületét fákkal, bokrokkal övezet udvar veszi körül. Az udvaron két homokozó található. A gyermekek mozgásigényét kielégítő játékok bővítése folyamatosan történik.

5.3. Csoportszervezési szempontok

Óvodánkban két csoport működik. Törekszünk a vegyes csoportok létrehozására, ami a családiasság, a mintaadás, az egymástól való tanulás jó példája. Előnye még a testvérek, barátok együtt maradása, jó közösség kialakítása. E csoportszerkezet és a program megvalósításának egyik legfontosabb feltétele a megfelelő gyermeklétszám (20 fő/csoport, maximum 25 fő).

Az optimális összetétel és a csoportlétszám, valamint az óvónők, dajkák felkészültsége és érdeklődése teszi lehetővé, hogy a feltételek adottak a pedagógiai program megvalósításához. A csoportos (5-35 perces), egyéni foglalkozások, kezdeményezések tervezésével és szervezésével valósulhat meg a gyakorlatban.

5.4. Szervezeti és időkeretek

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

5.4.1. Hetirend

A hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembe vételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történt. Egy-egy téma köré csoportosított ismereteket, tapasztalatokat, élményeket dolgoz fel. A gyermekek életkorától, az évszakok befolyásoló szerepétől, a személyi feltételektől és a gyermekek fejlődési ütemétől függően a heti rendben a szabad játék időtartamának biztosításával, a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja lehetséges.

5.4.2. Napirend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
A folyamatos, rugalmas napirend megkívánja egy szigorú, de nem túlszabályozott szokásrendszer kialakítását, amit minden óvónő a csoport sajátosságainak és a gyermekcsoportok összességének figyelembe vételével a csoportnaplóban rögzít.
Napirendünk időkerete 7 órától 17 óráig a mindenkori szülői igényekhez igazodva változhat:

07.00 – 07.30: Gyülekezés, játék a teremben, az udvaron (szabadon választott tevékenység) – összevont csoportban.
07.30 – 11.30: Játék a szabadban, a teremben (séta, mozgásos tevékenység), tevékenységi formák.
Ezen belül 08.00 – 08.30-ig folyamatos reggelizés.
10-15 perces együttlét, aminek nincs kötött időpontja és előre megtervezett tartalma. Mi „kupaktanács"- nak hívjuk. Ennek lényege, hogy együtt vagyunk, figyelünk egymásra, jó dolgokat hallunk, jót beszélgetünk, kacagunk, örülünk egymásnak, egymás ötleteit, felfe-

dezéseit, élményeit meghallgatjuk. Falatkázás, ami általában gyümölcs.

A délelőtt folyamán mindennapos testnevelésre is sor kerül.

11.30 - 12.00: Készülődés az ebédhez (átöltözés, tisztálkodás).

12.00 - 12.40: Ebéd.

12.40 - 13.00: Készülődés a délutáni alváshoz.

13.00 - 15.00: Mese, pihenés, alvás.

15.00 - 15.30: Folyamatos felkelés, testápolás, uzsonna.

15.30 - 17.00: Játék (amíg az időjárás engedi, az udvaron).

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

5.5. Az óvodai csoport kötelező dokumentumai

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

5.5.1. Csoportnapló

Minden óvodai csoportban csoportnaplót vezetnek az óvodapedagógusok a 20/2012. (VII.31.) EMMI rendelet előírása szerint.

91. §(1) Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.

(2) Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvo-

dapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

(3) Az óvodai csoportnapló tartalmazza

a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,

b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,

c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,

d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,

e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,

f) nevelési éven belüli időszakonként

fa) a nevelési feladatokat,

fb) a szervezési feladatokat,

fc) a tervezett programokat és azok időpontjait,

fd) a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,

fe) az értékeléseket,

g) a hivatalos csoportlátogatásokat,a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményét,

h) a feljegyzést a csoport életéről.

5.5.2. Egyéni fejlesztési napló

A gyermekek fejlődésről az óvodapedagógusok egyéni fejlődési naplót vezetnek a fenti rendelet szerint:

93/A. § (1) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartal-

mazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

(2) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

a) a gyermek anamnézisét,

b) a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,

c) a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,

d) amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,

e) a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,

f) a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

5.6. Az óvoda kapcsolatai

Cél:

- Továbbiakban is a partnerközpontú működés biztosítása.
- Az intézmény eredményes munkájával a fenntartó és a szülők elégedettségének növelése.
- A már meglévő és kialakult szakmai kapcsolatok további mélyítése, az összedolgozás, együttgondolkodás lehetőségeinek felkutatása.

5.6.1. Közvetlen partnerkapcsolatok

óvoda - család

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés.

Alapelvek:

- A nevelésben a család szerepe elsődleges, az óvodában építünk rá és kiegészítjük azt.
- Az óvodapedagógusok fogadják el a szülőt még akkor is, ha a gyermeknevelésben hiányosságokat tapasztalnak.
- Kapcsolatában éreztesse az őszinte odafordulást és a segítő szándékot addig a pontig, amíg a szülő ezt elfogadja.
- A kapcsolat épüljön a tapintatra és mélyüljön el a közös programok együttes tevékenysége során.
- Az óvodapedagógus ismerje és fogadja el a család szokás- és szabályrendszerét, tapintatosan befolyásolja az életmód jó szokásainak alakításában.
- Óvodapedagógusi feladat, hogy minden családdal megismertessük pedagógiai programunkat, így is segítve az együttműködést.

A kapcsolattartás formái:

- napi beszélgetés,
- családlátogatás,
- szülői értekezlet,
- nyitott óvoda,
- fogadóóra,
- közös programok, ünnepek,
- Szülői szervezet működésének biztosítása.

óvoda – általános iskola

Cél az óvodából iskolába való átmenet megkönnyítése, a zökkenőmentes iskolakezdés segítése.

A kapcsolattartás formái:

- Nagycsoportosok óralátogatáson vesznek részt, melynek keretében megismerkednek az iskolai környezettel és a tanítóval is.
- A leendő első osztályos tanító tájékoztatója az óvodai szülői értekezleten.

- Szakmai megbeszélések tartása az iskolai pedagógusokkal, a zökkenőmentes óvoda – iskola átmenet megvalósítása érdekében.
- Egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel.

óvoda – fenntartó

Cél a működés feltételeit javító, a szakmai munkát segítő jó kapcsolat megtartása.

A kapcsolattartás formái:

- Az óvoda vezetője részt vesz az önkormányzat képviselő testületi ülésein.
- Az óvodavezető napi munkakapcsolatban áll a hivatal dogozóival.
- Éves beszámoló készítése az óvoda működéséről.
- Az óvoda által szervezett rendezvényekre a hivatal dolgozóinak meghívása.

óvoda – segítő szakemberek

Cél a gyermekek fejlődésének elősegítése, a rászorulók segítése.

- Logopédus heti gyakorisággal nyújt segítséget a gyermekek szakszerű ellátásában.
- Időszakonkénti kapcsolat az egészségügyi szakszolgálattal (gyermekorvos, védőnő, fogorvos).
- A segítő szakemberek felkérése, hogy igény szerint vállaljanak részt szülői fórumokon a nevelési és mentálhigiénés tájékoztatásokban.

óvoda – civil szervezetek

A Kurdon működő Német Nemzetiségi Önkormányzattal, Önkéntes Tűzoltó Egyesülettel és a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal a jó kapcsolat ápolása és továbbra is egymás kölcsönös segítése a cél.

5.6.2. Közvetett partnerkapcsolatok

óvoda – Pedagógiai Szakszolgálat

A kapcsolattartás formái:

- A Pedagógiai Szakszolgálat folyamatosan fogadja az óvoda által vizsgálatra küldött gyermekeket.
- Az általuk szervezett előadásokon részt veszünk, az ott hallottakat felhasználjuk nevelőmunkánkban.

óvoda – Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

- Kapcsolattartó: óvodavezető, gyermekvédelmi felelős.
- Együttműködés a veszélyeztetettség megelőzésében, a kialakult problémák megoldásában.
- Rendszeres megbeszélések tartása.

óvoda – közművelési intézmények

Évente több programra is elvisszük a gyermekeket, melyeket a különböző intézmények felkínálnak (Művelődési Ház, Könyvtár, Színház Dombóváron).

óvoda – szolgáltatók, közintézmény

A Kurdon található szolgáltatókkal és közintézménnyel, azok funkcióival megismertetjük a gyermekeket (posta, élelmiszerboltok, zöldséges, gazdabolt, rendőrőrs).

Az óvoda partnerkapcsolatainak fenntartását, bővítését kiemelten fontosnak tartjuk. A kapcsolatok elősegítésében, elmélyítésében együttműködő, vagy kezdeményező szerepet vállalunk.

5.7. Az óvoda hagyományai, ünnepei

Óvodai életünket, a játékokat, tapasztalatszerző alkalmakat, az évszakok adta lehetőségek köré építjük, szervezzük. Az évszakok változása adja nevelésünk meghatározó ritmusát.

Az évszakokat ritmikus váltakozásukkal, a jellegzetességeiket hordozó ünnepek és a hétköznapok tagolják. Óvodánkban a készülődés gazdag tartalommal tölti ki az ünnepek előtti időszakot, hétköznapjainkat: az ünnepek képzeletkörében játszunk, ismerkedünk történeteikkel, mítoszaikkal, az ünnepi alkalmak mondókás-énekes népi játékhagyományaival, vizuálisan is megjeleníthető szokásaival.

A készülődés, az ünneplés óvodai rendjének kialakításakor szem előtt tartjuk, hogy a magyar nép hagyományos kultúrájában minden ünnepnek helye és ideje van.

Örömteli élmény-nyújtás és közös együttlét a legfőbb célja. Családias, meghitt együttlét gyerekek, szülők, nagyszülők, óvónők, dajkák között. Ünnepekre hosszan készülődünk, évszakok lehetőségeit kihasználjuk.

Ünnepeink

Mikulás: várás, ajándékozás, csoportonként közös élményszerzés.

Karácsony: hosszú adventi készülődéssel várjuk az ünnepet (karácsonyi sütemény sütés), a csoportokban családias hangulatot teremtünk, együtt ünnepelünk a meghívott vendégekkel.

Húsvét: (hagyomány) locsolkodással, fészekben tojás kereséssel, élő nyuszival való játék, élménynyújtás.

Farsang: (hagyomány) bolondozós nap, sok mókával, játékkal, tánccal, együtt a szülőkkel, iskolás testvérekkel, rokonokkal. Minden évben a Művelődési Házban tartjuk, a nagy hely miatt, itt szabadon mozoghatnak a gyerekek. A szülők, óvónők, dajkák, gyerekek nagyon várják, hosszan készülünk rá, egész délután együtt vagyunk.

Március 15.: gyerekek számára érthető, átélhető módon, kokárda kitűzéssel ünnepelünk.

Anyák napja: csoportonként, anyukáknak bensőséges hangulat teremtés, meglepetés: virággal, verssel, énekkel, énekes játékkal, gyermekrajz ajándékozással történik.

Születésnapok: (csoportonként tartjuk) az egész nap a szülinapos napja, a csoport egész nap őt ünnepli. Jókívánságok, meglepetések sora, kis zsúr, amit a születésnapos tart.

Gyermeknap: délelőtt színes programok (légvár, arcfestés, csillámtetoválás, kutyás bemutató...), délután májusfa kitáncolás az óvoda udvarán, tábortűz – közös program a szülőkkel.

Nagycsoportosok elbúcsúztatása: szervezés módja a gyerekek, szülők ötletei, javaslatai alapján (évente változó lehet), vendégek, tanító, Fenntartó képviselőjének meghívásával.

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

A játék, vers, mese, rajzolás, mintázás, kézimunka, ének-zene, énekes játék,gyermektánc, a mozgás, a külső világ tevékeny megismerése, munka jellegű tevékenységek, a tevékenységben megvalósuló tanulás: Az óvodai élet tevékenységi formái az ONAP és az Óvodai nevelés játékkal, mesével (elmélet és módszertan) c. programunkban feldolgozottak szerint kerül részletezésre.

6.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

Cél:
Napirendünkben a játék kiemelt jelentőségű legyen. A játék közben fejlődik személyisége, érzelmi élete, értelmi képességei, akarati tulajdonságai, társas kapcsolatai, erkölcsi magatartása.

Feladat:

- A játék feltételeinek biztosítása.
- A játék személyiségfejlesztő hatásának kihasználása.
- Az óvónő modellértékű együttjátszása.
- Játék közben a gyermek sokoldalú megfigyelése.
- A gyermek fejlettségének megfelelő játékfolyamat segítése.
- Személyes kontaktus naponként kialakítása – élmények, problémák megbeszélése.
- Beszédkészség fejlesztése játék közben.
- A társas kapcsolatok, érzelmi kötődések támogatása.

A játék több mint egy tevékenységforma a többi közül. A gyermek létformája, életkori szükséglete. A szimbólumok nyelvén kifejezett gyermeki

kommunikáció, összetett viselkedési mód, a külső és belső valóság feldolgozásának lehetősége, a gyermeki tanulás igazi terepe és módja. Magában foglalja az óvodás gyermek fejlődése szempontjából fontos tevékenységeket, ismereteket. Nevelőmunkánkban alapozó funkciója van, képességfejlesztő, ismeretszerző hatására építünk.

A játék folyamatát és módját teljes egésznek tekintjük. Teendőinket nem osztályozzuk játékfajták szerint, mert óvodáskorban a folyamatos differenciálódás ellenére sem különülnek még el egymástól, nem öltenek tiszta formát az egyes játékmódok. Az óvodásaink igazi játéka a szimbolikus játék, de az érzékszerveket ügyesítő, a tapasztaló, gyakorló, az építő, konstruáló, a dramatikus és a szabályjátékok is fontosak, a játszás folyamatában összefonódnak. A gyakorlás, a szerep, a konstruálás, a szabály együttesen vannak jelen a játékokban.

Teendőnk mindenekelőtt, hogy biztosítsuk, a gyermek sokat, szabadon játszhasson, vagyis utánozhasson, kipróbálhasson, kitalálhasson.

A szabad játék sohasem jelenti a gyermek magára hagyását a „felnőtt nélküliséget". Az óvónő szerepe, a játékhoz való viszonya kettős: megengedő, támogató és modellnyújtó, együttműködő. Megengedő szerepében is ráfigyelő.

Az óvónő fontos dolga, hogy segítse begyűjteni az érdekes, jó játszás élményanyagát, motívum- és képzet elemeit. A maga érdeklődést keltő tevékenységével adjon követhető mintát a motívumok összerakására, változataira. A gyermekek magányos, páros vagy csoportos játéka mellett időnként maga is kezdjen valami érdekeset, amiből játék kerekedhet. Találékonyságával, ügyességével segítse a gyermekeket a maguk kezdte játék céljának megfelelő sikeres továbbvitelében, hogy a játék gazdagodjék. Játék közben mintegy észrevétlen, szórakoztatva építse gyermeki műveltségüket a játékhoz illő vizuális megoldásokkal, mozgás mintával, versekkel, énekekkel, ismeretekkel. Segítse a társakhoz való alkalmazkodást, a társas kapcsolatok fejlődését, a szabályok betartását.

Megfelelő hely:

Fontos, hogy a gyermekek otthonosan, szabadon mozoghassanak játék közben a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A csoportszobák berendezése lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek kuckókat találjanak vagy készítsenek, ahol egyedül vagy barátaikkal játszhatnak.
Ehhez mozgatható bútorok, szivacsszőnyegek, takarók, plédek állnak rendelkezésükre.

Elegendő idő:

Ahhoz, hogy a játék örömszerző, élményt nyújtó, fejlesztő legyen, a napirendben kellő időkeretet kell rá biztosítani. A játék az egész nap folyamatát végigkíséri. Biztosítjuk, hogy igény szerint több napon keresztül is játszhassák ugyan azt a játékot.

Eszközök:

Játékeszközeink esztétikusak, jó minőségűek, könnyen kezelhetőek, fejlesztő hatásúak, a gyermekek méretéhez igazodóak.
A játékeszközök a gyermekek számára könnyen megközelíthető, elérhető helyen vannak.

6.2. Verselés, mesélés

Cél:

- mindennapos irodalmi élmény nyújtásával érzelmek megalapozása, erősítése, a kommunikációs készség fejlesztése.
- az irodalmi és népi mesék, mondókák, versek tartalmának népi hagyományok és a kultúra gyökereinek ápolása, valamint a klasszikus és a kulturális művek megismertetése a gyerekekkel.

Feladat:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó körülmények megteremtése az irodalmi művek befogadására.
- Változatos irodalmi élmények biztosítása.
- A gyermek beszédkedvének felkeltése.

- A mesélés, versmondás, bábozás, dramatizálás szokásainak, szertartásainak kialakítása.
- Változatos irodalmi élmények közvetítése, a magyar népmesék és műmesék megismertetésével, bővítve a világirodalom műveivel.
- Hagyományápolás, ünnepek színesítése, meghitté tétele az irodalmi alkotások által.
- Esztétikus, változatos eszközök biztosítása.
- A szülők figyelmének felhívása az élőszavas mese fontosságára.
- Könyvek szeretetére, megóvására nevelés.

Óvodai nevelésünkben a mese a játékhoz hasonlóan kitüntetett szerepű. A mindennapos mesemondással a sokat és jól játszó gyermek fejlődését más oldalról segítjük elő. A játék fizikai, cselekvő aktivitását mesehallgatáskor a ráfigyelés, a befogadás csendes, befelé forduló lelkiállapota, a képzelet, a gondolkodás elevenségével a belső képteremtésben megnyilvánuló aktivitás váltja fel.
A mesehallgatást is örömérzés kíséri. Ráhangolódással, érzelmi kötődéssel kapcsolja a gyermeket a mesélő óvónőhöz, erősítve biztonságérzését. A mese társas élmény. Illik az óvodások szemléletmódjához, világképéhez. Híd a gyermek vágyai és a valóság között. Megjeleníti szorongásait és feloldást kínál neki. Az anyanyelv elsajátításának páratlan eszköze.
Meséket elsősorban a népmeséinkből választunk, de klasszikus és a kortárs meséket is szívesen hallgatják gyermekeink. A népmesék megőrzendő nemzeti értékeink. Anyanyelvünk dallamát, ritmusát, hangzóvilágát, szókészletét, nyelvi fordulatait tisztán közvetítik és örökítik át. A népmesék tiszta erkölcsre tanítanak, magyar népünk szép erkölcsi szokásaira.
Kisebb arányban válogatunk kiváló magyar íróktól is, prózai és rövid, verses irodalmi meséket.
Mondunk rövid, magunk kitalálta történeteket, elbeszéléseket is: magunkról, gyermekkorunkról, más gyermekekről, állatokról, családokról, az iskoláról, az alkalomhoz illő témáról.
A csoport mindkét óvónője kialakítja a maga mesekészletét, amit csak ő mesél. A gyermekek így ugyanazokkal a tagolásokkal, beszédfordulatokkal

hallgathatják az ismétlések során újra és újra a mesét. Az óvónők évenként 8-10 új mesét mondanak, azokat és a régi kedvelt meséket sokszor ismétlik. A repertoár összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekcsoport életkor és fejlettség szerinti összetételét is. A mese kiválasztása hangulatilag kapcsolódhat az aznapi játéhoz, de attól független is lehet.
Fontos, hogy a mesemondáshoz kedvezőek legyenek a feltételek. Az óvónő kivárja, a mesemondásra utaló helyzet megteremtésével előidézi a meseváró együttlétet, csendet. Jó helye van a mesének a pihenés idején, elalvás előtt vagy szabadba készülés előtt.
A vers, a mondóka ritmusa, érdekes beszéd, amit mozgással kísérhetünk és hangulata szerint a játékhoz kapcsolhatunk. A játék mindennapos alkotóeleme. Az anyanyelvi nevelésünk hatásos eszköze.
Főként a népköltészet mondókaanyagából válogatunk. Minden helyzethez, játékra ösztönző képzetkörhöz találhatunk közöttük odaillőt, a kisebb és a nagyobb gyermekeknek valót. Sokat mondogathatjuk a gyerekekkel, nem tanítjuk didaktikai értelemben.
Nagy magyar költők gyermekeknek való verseiből is választunk az évszak, a megfigyelt természeti jelenség, tevékenységünk vagy az ünnepvárásunk hangulatának megfelelőt. Meghallgatásra és közös mondogatásra valót.
Feladatunk a nagyobb gyermekeknél is a verselés élvezetessé tétele és nem a teljesítményelvű gyakoroltatás.
Mondókázni, verselni az óvónővel kettesben, vagy kisebb csoportban is lehet, a nap folyamán bármikor.
Az óvónőnek legyen versekből, mondókákból is gazdag tudáskészlete, amelyből bármikor előhívhatja a helyzetnek megfelelőt.

6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Cél:

- A gyermek zenei érdeklődésének felkeltése, formálása, zenei anyanyelvének megalapozása.
- Az éneklés örömének felfedeztetése, az együttes éneklés közösségalakító élményének átadása.

- A zenei tevékenységet segítő mozgáskultúra, a mozgásanyanyelv megalapozása.
- Zenei ízlés, esztétikai fogékonyság alakítása.
- Zenei képességek fejlesztése.
- A zenehallgatási anyag megfelelő megválasztása.
-

Feladat:

- A zenei nevelés alapvető tárgyi feltételeinek megteremtése.
- Az éneklés, zenélés megszerettetése.
- Az örömteli közös éneklés által valósuljon meg a közösségformálás, a szülőföldhöz ragaszkodás és a nemzeti identitástudat megalapozása.
- Az adott csoport képességszintjének megfelelő zenei anyag kiválasztása.
- Ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó szokások, dalok, zenék megismertetése.
- Tudatos, tervszerű, változatos fejlesztő hatások megszervezése.
- Népi gyermekjátékok megismerése, hagyományteremtés a gyermektáncokon keresztül.
- Az esztétikus járás, mozgás, testtartás formálása.

Óvodai zenei nevelésünk a dallam, ritmus, mozgás együttes élményére, a mondókás, énekes játékokra épül. A zenei anyanyelvet alapozzuk meg. Az örömteli játék közben megkedveltetjük az éneklést, fejlesztjük a gyermekek ritmusérzékét, zenei hallását – emlékezetét, - alkotókedvét. Az óvónő énekével, hangszerjátékával a zene iránti érdeklődésre, fogékonyságra indítunk, a bontakozó zenei ízlést formáljuk.
Sokat énekelgetünk az óvónő vagy a gyermekek kezdeményezésére. Az éneknek, zenének bármikor helye lehet a nap folyamán. Kapcsolódhat játékhelyzetekhez, manuális tevékenységekhez, természeti megfigyeléseinkhez, pihenéshez. A közös együttlétekkor a szabadban és a szobában gyakran játszunk körjátékokat.

Tiszta forrásból, a magyar népi mondókakincsből, gyermekjáték dalokból válogatunk. Szem előtt tartjuk a kodályi tanítást: „Óvodáskorban a magyarság tudatalatti elemeinek beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk!".

Hangkészletükben, ritmikájukban, a hozzájuk kapcsolódó játékban a gyermekek életkorához illőt, kisebbeknek és nagyobbaknak valót választunk.

A zenei készségfejlesztés lehetőségeit a mondókák, dalos játékok magukban hordozzák. Alkalmazásuk, kihasználásuk csak az óvónőnek jelent feladatot, a gyermekek számára az énekhez, mondókához vagy bizonyos helyzethez kapcsolódó játék.

A zenei készségfejlesztés óvónői feladatai:

- az egyenletes lüktetés érzékeltetése,
- a ritmus kiemelése,
- a motívumok kiemelése,
- a zenei ellentétpárok halk-hangos, magas-mély, lassú-gyors megfigyelése, megkülönböztetése, alkalmazása,
- zörejek, hangok hangszínének megkülönböztetése, felismerése,
- dallam felismerése dúdolásból, hangszerjátékból, kezdő, belső és záró motívumokból, a dallam jelre való elbújtatása és előhívása,
- belső hallásra, éneklés nélkül mondókák, dalok ritmusának megjelenítése,
- ritmus és dallamvisszhang,
- egyszerű térformák követése, egyszerű tánclépések,
- zenei improvizáció ritmussal, dallammal, szöveggel.

Az óvónőnek sok mondókát, éneket kell tudnia a gyermekek szórakoztatására. Gazdag repertoárja a biztosítéka, hogy mindig talál a helyzethez valót. Biztos módszertani tudásával érheti el, hogy a készségfejlesztés alkalmai belesimuljanak az örömteli közös játékba, tevékenységbe.

6.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Cél:

- Fejlődjön kézügyességük, vizuális alkotókészségük és esztétikai igényük.
- Vizuális tapasztalatok nyújtása egyéni és életkori sajátosságoknak megfelelően.
- A gyermeki igény felkeltése az alkotásra, a szabad önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az élmények befogadására.
- A gyermek képzeletének kibontakoztatása, belső képének gazdagítása.
- Ismerjék, használják az óvodai ábrázolás, manuális tevékenység eszközeit, technikáit.
- A szép iránti nyitottság, esztétikai érzékenység, igényesség, tiszta munka kialakítása.

Feladat:

- Kézmozgás ügyesítése, finommotorika koordinált fejlesztése.
- Az anyag sokszínű tulajdonságainak, variálhatóságának tapasztalása.
- Az egyéni fejlettség figyelembevétele, differenciált fejlesztés, tolarencia és empátia érvényesítése.
- Az ábrázoló tevékenység során a megfelelő szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- Különböző technikák megismertetése a rajzolás, a festés, a mintázás és a kézimunka során.

Az ábrázoló tevékenységek: a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, konstruálás, a kézimunka változatai, a gyermek önkifejezésének eszközei. E tevékenységek közben fejlődik képzelete, kreativitása, formálódik képi-plasztikai kifejezőképessége, gazdagodnak tér-, forma-, szín képzetei, eszközhasználata pontosabbá válik.

A termeinkben nyugodt helyet biztosítunk ahhoz, hogy amikor a gyermekeknek kedvük tartja rajzolhassanak, festhessenek, gyurmázhassanak, hajtogassanak, tépkedhessenek, ollóval vághassanak, a játékukhoz eszközöket barkácsolhassanak.
Az óvónő sokféle anyaggal, a vizuális kifejezés változatos formáival, technikával ismerteti meg a gyermekeket. Megmutatja az eszközök célszerű használatát. A technikai megoldásokra ad mintát, a téma a gyermek kedve szerint való, valamint a készítés folyamata és öröme a fontos, nem az eredmény, ezért azt nem minősítjük.
Az ábrázoló tevékenységben felhasználjuk, megismertetjük a magyar népi kultúra tárgykészítő hagyományait. Törekszünk a természetes anyagok sokszínű felhasználására. Alkalmazzuk a népművészet motívumkincsét.

6.5. Mozgás

Cél:

- Az egészségmegőrzésen túl a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése.
- A mozgásszint fejlesztése, a mozgástapasztalatok bővítése, gyakorlási lehetőségek biztosításával.
- A mozgásos játékok segítségével a gyermek egyéni szükségleteinek, természetes mozgásának (járás, futás, ugrás, függés, támasz, dobás, egyensúlyozás) és testi képességeinek (erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség) fejlesztése.
- Az egészséges életvitel, az egészséges életmódhoz szükséges készségek, a jártasságok alapozása, erősítése és a mozgáskultúra iránti érdeklődés felkeltése.
- A mozgás a gyermek számára pozitív élményt nyújt, és újabb cselekvésre készteti őket.
- Szeretnénk, ha a mozgás a gyermekek természetes igénye lenne a későbbiek folyamán is.

Feladat:

- A mozgásigény maximális kielégítése, a mozgás megszerettetése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása.
- Sok gyakorlással a mozgáskészségek alakítása (természetes mozgások).
- Kondicionális, koordinációs képességek, fizikai erőnlét, állóképesség fejlesztése.
- Mozgáson keresztül személyiségfejlesztés, az értelmi struktúrák, szociális képességek fejlesztése.
- Játékos mozgások teremben és szabadlevegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán és szervezett formában.
- A mindennapos testnevelés tervezése, megszervezése és biztosítása.

A mozgás a kisgyermekek élettani szükséglete. Növekedésüknek, szervezetük egészséges fejlődésének feltétele. A mozgás erősíti teherbíróképességüket, fejleszti erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat, jó hatással van akarati tulajdonságaik alakulására.
Az óvodában a mozgásos játékokkal és a játékos testedzéssel segítjük elő a gyermekek természetes mozgásainak gyakorlását, fejlődését. A mozgásos játékok szervezett és spontán alkalmai a szabadban és a szobában mindennaposak. 30-40 perces játékos testedzést minden csoportban hetenként egyszer tartunk, naponta pedig sor kerítünk néhány perces mindennapos testnevelésre.
A legfontosabb, hogy a gyermekek sokat és szabadon mozoghassanak: járkálhassanak, futkározhassanak, ugrándozhassanak, bújhassanak, kúszhassanak, egyensúlyozzanak, mászhassanak, dobhassanak, hajíthassanak. Legyen részük sok mozgásos tapasztalatban, élményben.
A mozgásos játékok a természetes mozgásokra épülnek, ezért kiváló lehetőségei fejlesztésüknek. A szabadban a gyermekek spontán játéka mellett az óvónő minden nap kezdeményez mozgásos játékot: mozgásutánzó, fo-

gó-futó, labdával, karikával, ugrókötéllel ügyeskedő, ugró-szökdelő és versenyjátékokat.

A nagymozgásos magyar népi gyermekjátékok a mozgásügyesség, a ritmikus, zenés mozgások a mozgáskultúra fejlesztésének kiváló alkalmai. Ezen kívül egyedülálló lehetőségei a magyar mozgás formái, alaki, ritmikai jegyeinek beültetésére a gyermekek mozgásműveltségébe. Minden nap játsszon ezek közül is az óvónő a gyermekekkel.

A játékos testedzés a játék örömforrására, a gyermekek természetes mozgásait változatos formában magában foglaló, a gyermeket utánzásra ösztönző játékokra épül. Mozgáskedvük ébrentartására, a mozgásra való serkentésükre, a mozgásformák vonzó formában való gyakorlására színes, változatos eszközöket, tárgyakat is alkalmazunk.

A testedző játékok célszerű kiválasztása, összeállítása az óvónő biztos módszertani tudását feltételezi.

A játékokban legyen mód a nagymozgás és finommotorika fejlesztésére:

- a járás, a futás változatos formáinak, alakzatainak, ritmikájának,
- a bújás, csúszás, mászás irányban, tempóban, támaszfogásban, eszközben változatos megoldásainak,
- az egyensúlyozás különböző nehézségi fokú formáinak,
- a testhelyzetek, a kar-, törzs-, lábmozgások lehetőségeinek,
- az ugrásformák változatainak,
- a dobások eszközökben, fogásmódokban, irányokban, távolságban különböző fajtáinak gyakorlására.

6.6. A külső világ tevékeny megismerése

Cél:

A szűkebb és tágabb környezet spontán, közös és célirányos felfedezése által a környezettudatos magatartás kialakítása, fejlesztése.

Feladat:

- A gyermekek minél több tapasztalatot és ismeretet szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről életkorukat megfelelő szinten.
- Szeretet, kötődés és felelősségérzet kialakítása az őket körülvevő környezethez, megfelelő értékrend megalapozása a természet és a világ dolgai iránt.
- A gyerekek nyitottságára építve lehetővé tenni, hogy rácsodálkozhassanak a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre.
- Játékos tevékenységek közben a világ mennyiségi, formai összefüggéseinek felfedeztetése és tapasztalása.
- A matematikai érdeklődés felkeltése az egyéni fejlődés függvényében (matematikai alapfogalmak, 10-es számkörben tő- és sorszámnevek, relációk megtapasztalása, megismerése).

Az óvodapedagógus feladata a környezettudatos magatartásformálás alakítása.

A külső világ tevékeny megismerése során a kisgyermek tapasztalatokat szerez természeti-, emberi-, tárgyi környezetéről, annak formai, mennyiségi, téri jellemzőiről, viszonyairól. A környezetről szerzett tapasztalatai segítik az életkorának megfelelő tájékozódását, eligazodását, pozitív érzelmi viszonyának kialakulását a természethez, az emberi alkotásokhoz. Tanulja védelmüket, az értékek megőrzését.

Óvodai nevelésünk természet közeli. Az élőlényekkel, az állatokkal való kapcsolatunk segítik, hogy természetes környezetben megfigyelhetjük őket, az udvaron elhelyezett madáretető is e célt szolgálja.

A gyermekekkel a szobában csíráztatott, hajtatott, ültetett, gondozott növények közvetlen környezetükbe hozzák a természetet. Az óvoda kertjében nyomon követhetjük a zöldségek, növények fejlődését, gondozását. A zöldségekből, gyümölcsökből közösen készített finomságok is természeti tapasztalataikat gazdagítják.

Az óvoda környékén, a sétáink közben háziállatokkal, madarakkal találkozhatunk. A természeti környezetünkhöz tartozó szőlőhegy, erdő, a Ka-

pos folyó, a tágabb környezetünkben fellelhető vadaspark (Gyulaj, Lengyel-Anna-fürdő) a megfigyelés, tapasztalatszerzés kiváló lehetőségeit kínálják az élővilággal való kapcsolatunkban.
Az élettelen környezet elemeivel, jelenségeivel, az anyagok tulajdonságaival való ismerkedésünk élményszerű alkalmai az érzékszervi megtapasztalásokra építő játékaink, „kísérletező tapogatózásaink".
Építünk falusi világunk lehetőségeire, amely az emberek munkája, az ember alkotta környezet megtapasztalásának számtalan lehetőségét hordozza.
Nyitott szemmel és szívvel élünk környezetünkben.
A környező világról közösen szerzett élményeinkről időnként kisebb csoportban vagy az egész csoport részvételével elbeszélgetünk. Felidézzük az átélteket, élménytöredékeket és mintegy észrevétlen hozzájárulunk feldolgozásukhoz, az ismeretek elemi szintű elrendezéséhez.
A környezettel való ismerkedés közben spontán és szervezett módon matematikai tartalmú tapasztalatokkal, ismeretekkel is gazdagodnak a gyermekek. A mennyiségi-, formai-, nagyságbeli-, téri viszonyok megismerésére való nevelésünkben a játék- és tevékenységközpontúság érvényesül.
Az óvónő dolga, hogy az alkalmazott módszer szerinti szervezeti formában teremtsen lehetőséget:

- a tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítására – a szétválogatásra, sorba rendezésre, ítéletalkotásra,
- a számfogalom építésére- mennyiségek, halmazok összemérésére, párosítására, számlálására, a sorszámolásra, a különböző egységekkel való mérésre,
- tapasztalatok szerzésére a geometria köréből – elgondolás és minta szerinti építésre, alkotásra, a szimmetria megtapasztalására, a síkban és térben való tájékozódásra.

6.7. Munka jellegű tevékenységek

Cél:

- A gyerekek értékteremtő és együttműködő képességének fejlesztése.
- Az öntevékenység lehetőségének megteremtése, a munka integráló szerepének kihasználása.
- A munkavégzéshez szükséges attitűd kialakítása.

Feladat:

- Figyelembe vesszük a gyerekek életkori sajátosságait, fizikai képességeit, motiválhatóságát.
- Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önállóan, saját tempójának megfelelően elvégezhesse az önmagával kapcsolatos teendőket.
- Nagy hangsúlyt fektetünk az önkiszolgálásra, mely már az óvodás kor kezdetén igen jelentős.
- A munkajellegű tevékenységek nevelő értékére nagy hangsúlyt fordítunk.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenység. Nevelő értéke felbecsülhetetlen: önállóság, segítőkészség, felelősség, céltudatosság, kitartás.

A munka jellegű tevékenységek a gyermekek óvodai életének természetes velejárói, tapasztalatszerzésük forrásai.

Az óvodás évek alatt, a gyermekek- egyéni fejlődési ütemük szerint – egyre önállóbbak a saját személyükkel kapcsolatos tevékenységekben: öltözködés, testápolás, étkezés.

A felnőttek példája nyomán, előbb a felnőtteknek segítve, majd önállóan is részt vesznek a környezetük rendjének helyreállításában, környezetük ápolásában, a növénygondozásban. Közreműködnek játékok, könyvek, más eszközök javításában. Kisebb megbízásokat teljesítenek.

Bekapcsolódnak, együtt végzik az óvónő kezdeményezte munkajellegű játékokat: babaszoba takarítása, babaruhák mosása, süteménykészítés, zöldség- és gyümölcssaláta készítése.

A munkajellegű tevékenységek fejlesztik a gyermekek akarati tulajdonságait, eszközhasználatát. A közös tevékenység jó hatással van az egymáshoz való alkalmazkodásukra. Mások munkájának megbecsülésére tanítja a gyermekeket és a munkához való pozitív viszonyukat alapozza meg, egyben reális önértékelését is kiépítjük.

6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Feladat:

- A gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire épített tevékenységek, amelyek az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezett időkeretekben valósulnak meg.
- A különböző tevékenységek és élethelyzetek megteremtésével, gyakorlásával életkorhoz és egyéni élethelyzethez igazodó műveltségtartalmak közvetítése.
- Olyan tevékenységformák kialakítása, amelyek segítségével a gyermekek felfedezhetik és cselekvő tanulással sajátíthatják el a szükséges ismereteket és technikai eljárásokat.
- Az óvodapedagógus feladata a tanulásirányítás során, hogy személyre szabott pozitív értékelésével elősegítse a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,

- a spontán játékos tapasztalatszerzés;

- a játékos, cselekvéses tanulás;

- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;

- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;

- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.
A szabad témaválasztású játékos tanulás során a feldolgozandó témáknak nincs merev időhöz és alkalomhoz kötött kerete. Egy-egy tematika a gyermekek és az óvónő közös együtt tervezésével együtt munkálkodásával születik meg. A lényeges ebben az, hogy valódi tapasztalatok során, a szülői ház segítségével, új módon történik a tanulás, nem kizárólag az óvónő által összeállított terv alapján.
Az óvodapedagógus követi a gyermekek igényeit, a játék, a tanulás során megfelelő kereteket, alkalmakat és eszközöket biztosítva a gyermekcsoportnak.
Képességeik fejlesztésének tág teret biztosítanak a térkiképzés kreativitást is fejlesztő lehetőségei. Játékaik, játékos tanulási helyzeteik során, szabadon szerezhetnek valódi élethelyzetekben tapasztalatokat, fejlődhet problémamegoldó képességük. A hátrányos helyzetű gyermekek személyre szóló fejlesztését differenciáltan valósítjuk meg. A tehetséges gyermekeket segítjük abban, hogy érdeklődésük szerint több ismeretet sajátítsanak el, mint azonos korú társaik.

6.9. A tevékenységek tervezésének gyakorlata óvodánkban

Nem követjük a mindent, részleteiben előretervezés gyakorlatát. A kisgyermekek nevelésében fontosnak tartjuk a rugalmasságot és a spontaneitást. Gyermekcsoportonként óvodai életünk tevékenységeit, az adott időszakhoz illő játékokat, dalokat, verseket, meséket, manuális elfoglaltságokat, tapasztalatszerző alkalmakat tervezzük meg, laza kerettervi formában, az alkalmazott módszernek megfelelően rövidebb-hosszabb időegy-

ségre. Fontos a testi, lelki és szociális jólét biztosítása, a gyermek érdekének érvényesítése.

Az „Óvodai nevelés játékkal, mesével" módszerrel dolgozó óvónők évszakonként, 1 hetes időszakra készítik el kerettervüket. Mindig az az óvónő foglalja írásba, aki abban az időszakban délelőttös beosztásban dolgozik. A kerettervben elsősorban az óvónő által indítható, évszakhoz kötődő játéklehetőségeket, az ünnepekre készülődés lehetséges játékait, majd a játékokhoz illeszthető tevékenységek tartalmát gondolják el, rögzítik:

- Verselés, mesélés
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Mennyiség, tér, forma ismeret
- Mozgás, játékos testedző foglalkozások
- A külső világ tevékeny megismerését szolgáló élményszerző lehetőségek, séták, kirándulások

Mindkét óvónő külön feljegyzi azokat a kisebb és nagyobb gyermekeknek való verseket, mondókákat, meséket, amelyeket ő mesél a gyermekeknek.

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek egyrészt belső érése folytán, másrészt külső ráhatások (családi és óvodai nevelés), ingerek eredményeként az óvodáskor végére, 6-7 éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges testi, lelki fejletséget, szociális érettséget.
Belépnek a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból majd az iskolában iskolássá érik.
A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
Az óvodapedagógusok a gyermeki fejlődés nyomon követését óvodába lépéstől az iskolakezdésig helyi dokumentumban rögzítik.
Az iskolába lépéshez szükséges fejlettség meglétét a szülőkkel konzultálva állapítjuk meg.
Azoknál a gyermekeknél, akiknél bármely téren lemaradás tapasztalható, a megfelelő szakember vizsgálatára és véleményére alapozunk.
A sajátos nevelési igényű gyermekek iskolaérettségét az illetékes szakértői bizottságok állapítják meg.

Iskolaérettnek tekinthetjük azt a gyermeket, aki:

- eljut az első alakváltozáshoz, arányosan fejlett,
- megkezdődik a fogváltása,
- mozgása összerendezettebb, harmonikus,
- mozgását, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan képes irányítani,
- nyitott, érdeklődő, kíváncsi,
- a tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek (emlékezet, észlelés, érzékelés, szándékos bevésés, felidézés, figyelem, gondolkodás),

- érthetően, folyamatosan kommunikál, végighallgatja és megérti mások beszédét,
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, betartja azokat,
- feladattudata kialakulóban van,
- érdeklődéssel várja az iskolakezdést.

Óvodáskor végére várakozásunk szerint programunk segítségével olyan gyermekeket szeretnénk az óvodából elbocsátani, akik:

7.1. Az egészséges életmód alakításának érdekében

- Ismerik és önállóan végzik egészségügyi szükségleteiket.
- Önállóan tisztálkodnak, fogat mosnak, öltözködnek, helyesen használják a zsebkendőt.
- Egyéni szükségletüknek megfelelően, önállóan szednek ételt, öntenek folyadékot.
- Készségszinten használják az evőeszközöket, kialakulnak kulturált étkezési szokásaik.
- Tudnak önállóan öltözni, vetkőzni, ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A környezetükben igyekeznek rendet tartani, ruhájukat esztétikusan helyére teszik.
- Megfelelő mozgáskultúrával rendelkeznek, mely alkalmassá teszi őket az iskolai rend elfogadására.
- Tisztában vannak a beszélgetés, a személyes kapcsolatok fontosságával és a közösség megtartó erejével.

7.2. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés területén

- Nyitottak a világ felé, érdeklődők tanulási lehetőség iránti vágy él bennük.
- Empátiával, szeretettel fordulnak embertársaik felé.
- Megfelelő szociális érettséggel képesek a változó helyzetek elfogadására.

- A csoportba érkező felnőtteknek és gyerekeknek példamutatás után köszönnek. Csoportba lépéskor üdvözlik a csoportban lévő felnőttet és a társakat.
- Az iskolai tanulásban való aktív részvételhez megfelelő szintű fejlettséggel, önállósággal rendelkeznek.
- Elsajátították a véleményalkotó képességet, megfelelő szintű önértékelésük van.
- Tudnak önállóan döntést hozni problémahelyzetekben is.
- Mernek felelősséget vállalni tetteikért.
- Képesek az egyenrangú kapcsolatok kiépítésére.
- Kreativitásuk és fantáziájuk megfelelően alakul, egyéni képességeik szerint.
- A természet szeretete, környezetük óvása a teremtett világ őrzését is jelenti számukra.
- Rendelkeznek a gyakorlati élethez szükséges alapvető képességekkel.
- Ragaszkodnak egymáshoz, a felnőttekhez és óvodájukhoz, érzelmeiket ki is fejezik.
- Segítenek egymásnak, érdeklődnek egymás iránt.
- Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatni a felnőttek, gyerekek közléseit.
- Konfliktusaik megoldására törekszenek a megbocsátás és bocsánatkérés mintájával.

7.3. Értelmi és anyanyelvi nevelés

Értelmi nevelés

A gyermekek rendelkeznek olyan kompetenciákkal, - kognitív képességekkel és koruknak megfelelő ismeretekkel - melyek birtokában képessé válnak a megszerzett tudás alkalmazására,

- múltbéli tapasztalataikra építve felfogják környezetének eseményeit, jelenségeit,
- kialakul tér-és időészlelésük,

- önkéntelen figyelmük szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal kellő ideig tart, figyelmüket képesek megosztani,
- sokoldalú tevékenység során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképességük,
- képesek úgynevezett gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékezetbe vésésre,
- képesek emlékképek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között,
- meglátnak dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képesek,
- szemlélhető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén ok-okozati összefüggéseket felismerik,
- tapasztalatainknak, ismereteiknek gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló problémamegoldás felé halad.

Anyanyelvi nevelés

- A gyermekek eljutnak arra a szintre, hogy aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket, választékosan, gazdag szókinccsel mesélnek.
- Beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos, törekszenek a történések logikai, időrendi sorrendjének követésére.
- Figyelmesen, nyugodtan képesek végighallgatni a másik megnyilatkozásait.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, igeidőket, módokat. Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.

- Beszédüket érzelmeik által kiváltott természetes gesztus, arcjáték kíséri.
- Tisztán ejtik a szavakban a beszédhangokat.
- Beszédhelyzetekhez illő állító és tagadó mondatokat, a felkiáltást, a felszólítást, az óhajtást az anyanyelvnek megfelelő hanglejtéssel, hangsúllyal használják.
- Ismerik és használják az udvariassági szófordulatokat.
- A jellemző mesefordulatok kifejezései is megjelennek a mindennapi beszédben.

7.4. Játék

- A gyermekek képesek egyazon játéktémában huzamosabb ideig együtt játszani.
- A játszó csoportok között jó, társas kapcsolat alakul ki egymás játékát kiegészítik.
- Egymás szerepjátékát segítik, képesek szerepet vállalni, megosztani, arról lemondani.
- Elképzeléseiknek megfelelően játékeszközöket készítenek, azokat játékukban alkalmazzák (dramatizálás, bábozás).
- Képesek bonyolult építmények létrehozására.
- Kedvelik a szabályjátékokat, és törekszenek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az emberi együttélés alapvető szabályai.

7.5. Verselés, mesélés

- A gyermekek kérik és várják a mesét, verset, örömmel hallgatják a történeteket.
- Szívesen mondogatnak rigmusokat, verseket, mondókákat.
- Szívesen mesélnek, báboznak és jelenítenek meg dramatikus játékkal egyszerűbb meséket.
- Beszédfegyelmük, szókincsük fejlődik.

- Fejlődik gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük.

7.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

- Önállóan és örömmel kezdeményeznek dalokat, mondókákat, játszanak dalos játékokat.
- Próbálkoznak az egyedüli énekléssel is.
- Az éneklésbelső igényükké válik.
- Esztétikus szép mozgásra törekednek.
- A zenehallgatásra szánt műveket egyre nagyobb figyelemmel hallgatják.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat. (mély-magas, gyors-lassú, halk-hangos).
- Egyre jobban érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

7.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne.
- A felkínált eszközöket készségszinten kezelik, élményeiket a vizuális nyelv segítségével is ki tudják fejezni.
- A megismert technikákat változatosan, és egyre nagyobb önállósággal alkalmazzák.
- Bátran használják és keverik a színeket.
- Az emberábrázolásban megjelennek a részletek.
- Tevékenyek, ötletesek a téralakításban.
- Örömüket lelik saját- és társaik az alkotásaiban.

7.8. Mozgás

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- A csoportszobában, az udvaron, a szabadban önállóan is megtalálják azokat a mozgáslehetőségeket, amelyek élvezetet nyújtanak számukra.
- Betartják a szabályokat, a balesetek elkerülése érdekében, vigyáznak önmagukra, és társaikra.
- Törekszenek a gyakorlatok pontos, esztétikus végrehajtására (gimnasztika).
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebb, ügyesebb, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük egyre gyorsabb, mozgásuk egyre kitartóbb, erősödik akaraterejük.
- Megismerik saját képességeik lehetőségeit és korlátait.
- A környezetükben segítségre szoruló társakkal szeretettel, együttérzéssel törődnek.

7.9. A külső világ tevékeny megismerése

- Óvodásaink egy – egy témakör több szempontú feldolgozása során, komplex ismeretre tesznek szert.
- Tapasztalataikat aktívan befolyásolják, ezzel gondolkodási képességeik konstruktívan fejlődnek.
- Maradandó tudásra tesznek szert, melyet az élethelyzetekben való tanulás biztosít.
- Egy-egy feladat számunkra az összefüggések, következtetések lehető legtöbb vonatkozását tárja fel.
- Felismeri a mennyiségi, alaki-, nagyságbeli- és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík-és mennyiségszemlélete.
- Egyéni képességeik fejlődése során énképük.

7.10. Munka jellegű tevékenységek

- Az önmagukkal kapcsolatos minden tevékenységet önállóan végzik.
- A közös munkákat önként vállalják, pontosan teljesítik.
- A naposi teendőket önállóan, igényesen végzik.
- Az egyéni megbízatásokat szívesen teljesítik.
- Észreveszik, ha a társaiknak, vagy egy felnőttnek segítségre van szüksége.
- Megtanulják a különböző munkák során használt eszközök helyes, balesetmentes használatát.
- Részt vesznek környezetük rendjének megtartásában.
- Óvják, védik és gondozzák a környezetükben élő élőlényeket.
- Az alkotó munka megtapasztalt örömével készülnek az iskolai feladatokra.

7.11. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Meglátják, és élvezik a környezetükben rejlő szépségeket, ragaszkodnak szülőföldjükhöz.
- Óvják, védik környezetüket, vigyáznak a rendre, szándékosan nem bántják az élőlényeket.
- Észreveszik a környezetben és természetben lévő egyszerű okokozati összefüggéseket.
- Aktívan részt vesznek a hagyományok ápolásában.
- Tudják a személyes adataikat, lakcímüket.
- Ismerik a környezetükben élő növény és állatvilágot.
- Gyakorolják az elemi közlekedési szabályok betartását.
- Szívesen számlálgatnak, méregetnek, ismernek egyszerű matematikai kifejezéseket.
- Tudnak összehasonlítani mennyiség, méretkiterjedés, forma, és szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyet kifejező névutókat.

- Az őket érdeklő problémákat belső késztetés hatására igyekszenek megoldani.
- Törekszenek a pontosságra.
- Tisztában vannak emberségük határaival, de a tőlük elvárható felelősségével is.
- Személyiségük sérülése nélkül képesek lesznek eleget tenni az iskolai követelményeknek.
- A gyermekek ismeretei segítsék elő a kudarcok elkerülését az iskolában.

8. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Alapja:

Gyermekvédelmi és Köznevelési törvény

Gyermeki jogok chartája

Felelőse:

Gyermekvédelmi felelős

Óvodapedagógusok

Célja:

- A gyermekre ható környezet figyelemmel kísérése.
- A szülők nevelése, segítése, olykor az egész család „gondozása", védelme.
- A prevenció, a gyermekek fejlődésének nyomon követésével, szükség esetén szakorvosi vizsgálatának kezdeményezése, szervezése.
- A gyermek pozitív személyiségfejlődésének segítése.

Feladata:

- Folyamatos kapcsolattartás a szociális és gyermekvédelmi szervekkel.
- A családok helyzetének tapintatos feltárása.
- A gyermekekre való fokozott odafigyelés által a személyiségfejlődési problémák időben történő felfedezése (nehezen nevelhetőség; testi, szellemi fejlődésben való elmaradás), a veszélyezettség kialakulásának megelőzése.
- Szülők tájékoztatása a lehetséges támogatásokról, kedvezményekről.
- A nevelőtestület számára folyamatos tájékoztatás a gyermekvédelemmel, sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatos törvényi változásokról, helyi rendeletekről, ill. annak beépítése mindennapi munkánkba.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése érdekében szakemberek segítségével történő együttműködés.

A gyermekvédelmi megbízott feladatai:

- A gyermekvédelmi megbízott a nevelőtestület egyik tagja, a gyermekvédelmi munkát szervezi, irányítja.
- A helyi programban kitűzött feladatokat minden óvodapedagógus elvégzi, a gyermekvédelmi felelős irányításával
- Minden nevelési év elején összegyűjti a HH, HHH, veszélyeztetett gyermekek adatait.
- A nevelési év kezdetén munkatervet készít, mely tartalmazza a kapcsolattartás formáit, csoportos óvónőkkel, szülőkkel, orvossal, védőnővel, önkormányzattal.
- Segíti az óvodapedagógusok gyermekvédelmi munkáját.
- Kapcsolattartás külső intézményekkel (családsegítők, egészségügyi intézmények, nevelési tanácsadó).
- Továbbképzéseken, tanácskozásokon vesz részt, az ott hallottakról tájékoztatja kollégáit.
- Az évente készült gyermekvédelmi kimutatás tartalmazza:

Óvodások számát, ebből:

- ✓ HH gyermekek számát,
- ✓ HHH gyermek számát,
- ✓ veszélyeztetett gyermekek számát,
- ✓ három vagy több gyermekes családban élők számát,
- ✓ fogyatékos gyermekek számát,
- ✓ csonka családban nevelkedők számát,
- ✓ veszélyeztetettség okait.

A gyermek veszélyeztetettségét vizsgáló szempontok lehetnek:

- nevelési hiányosságok,
- anyagi problémák, rossz lakásviszonyok,
- megromlott családi kapcsolat,
- egészségügyi problémák.

Az óvoda gyermekvédelem magába foglalja a gyermekközösség egészére kiterjedő, ezen belül minden egyes gyermek harmonikus személyiségfejlesztését kifejtett pedagógiai tevékenységet.

9. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Cél:

A gyermek aktuális fejlettségéből kiindulva, egyéni fejlődési ütemét figyelembe véve, az egyenlő hozzáférést biztosítva, a társa-szociális környezetből érkező hatásokra építve tudatosan nevelünk.

A gyermek érje el önmagához képest a készségeinek és képességeinek megfelelő legmagasabb fejlettségi szintet, ami hozzájárul a sikeres iskolakezdéshez.

Óvodánkra jellemző:

- Változó szociális háttérrel érkeznek a gyermekek, a gyermekvédelmi munka éppen ezért szerteágazó.
- Romániából is érkeznek családok, eltérő társadalmi és gazdasági háttérrel.
- Növekedett a gyermeküket egyedül nevelők aránya.

Preventív gyermekvédelem:

- Előtérbe helyezzük az óvoda dolgozói és a szülők közötti jó kapcsolat, együttműködés kialakítását.
- Fontosnak tartjuk a helyes viselkedési és együttélési szokásrendszer kialakítását a gyermekekben, a hiányzó ismereteik pótlását.
- A személyiséglapon, nevelési terveinkben rögzítjük a feladatainkat.
- Fejlesztő nevelésünkben a logopédussal együttműködünk.

A törvény a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket két nagy csoportra osztja:

- hátrányos- és halmozottan hátrányos helyzetű,
- különleges bánásmódot igénylő gyermekek:
    - ✓ sajátos nevelési igényű,
    - ✓ beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő,
    - ✓ kiemelten tehetséges gyermekek

A különleges bánásmód egy speciális szükséglet, ami lehet átmeneti vagy állandó. Okai lehetnek biológiai, pszichológiai, vagy szociális jellegűek.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekről részletesen a Pedagógiai programunk „4.4. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése" pontjában foglalkozunk.

10. PROGRAMUNK BEVÁLÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE – INTÉZMÉNYI ÖNÉRTÉKELÉS

Pedagógiai Programunk beválásának ellenőrzési és értékelési rendszerének célja, hogy az óvodánkba járó gyermekek személyiségfejlődését a lehető legtökéletesebb módon biztosítsuk.
Az ellenőrzésfolyamatát, a rendszer jogszerű működésének és hatékonyságának alapjait, a program tartalmi elemeit a vonatkozó törvények alapján határoztuk meg.

Az ellenőrzés és értékelés rendszere
Külső ellenőrzés:

- Törvényességi ellenőrzés: Tolna Megyei Járási Hivatal - Hatósági Osztály
- Pedagógiai – szakmai ellenőrzés:
    - ✓ Pedagógus munkájának ellenőrzése és értékelése
    - ✓ Vezető munkájának ellenőrzése és értékelése
    - ✓ Intézményellenőrzés és értékelés

Belső ellenőrzés:

- Vezetői ellenőrzések - munkaterv szerint
- Önértékelés – önértékelést támogató munkacsoport
    - ✓ Pedagógus önértékelése
    - ✓ Vezető önértékelése
    - ✓ Intézmény önértékelése

Az intézményi önértékelés alapját képező saját, egyedi elvárás rendszerünket az Önértékelési szabályzat tartalmazza.

Pedagógiai programunk megvalósulásának hatékonyságát elsősorban

- a kijelölt célok megvalósulása,
- az óvodás gyermekek személyiségének fejlődése és eredményeik,
- valamint a szülők elégedettsége igazolják vissza.

- A kijelölt célok megvalósulását a külső és belső ellenőrzés igazolja vissza.
- A gyermekek fejlődését megfigyelés és értékelés erősíti meg.
- A szülők elégedettségre elégedettségi kérdőívek adnak választ.

A pedagógiai program beválásának ellenőrzése és értékelése során a fent említett beválási vizsgálatok segítségével szerzett adatokat, tapasztalatokat, véleményeket, eredményeket, értékeket feldolgozzuk, elemezzük, értékeljük és következtetéseket vonunk le.

11. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja
- Zilahi Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével 1. Elmélet és módszertan, Eötvös József Könyvkiadó, 1996.
- Bakonyiné Vince Ágnes, Benis Mária, Dr. Gerő Zsuzsa, Járó Katalin, Dr. Kalmár Magda, Kósáné Dr. Ormai Vera, Szabadi Ilona: A gondolkodás fejlődése és fejlesztése óvodáskorban. Közgazdasági És Jogi Kiadó, 1989.
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában 1992.
- Dr. Tótszőllősiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában 1994.
- Zilahi Józsefné: Mese - vers az óvodában Eötvös József Könyvkiadó
- Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel - mesével 1989.
- Hátrányos helyzetű 3 - 7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 2012.
- Mérei Ferenc V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Budapest: Medicina, 2006.